

Име и презиме, односно назив организације и институције: Не давимо Београд

Контакт телефон: 064/1427534

Е-пошта: pg.zelenoleviklub@parlament.rs

Назив планског документа на који упућујете предлоге, примедбе и сугестије:
Нацрт закона о уређењу судова

Датум: 14. јануар 2023. године

1. Општи коментари и сугестије у односу на Нацрт закона као целину

На првом месту указујемо на недостатке у процесу израде нацрта закона и поступку спровођења јавних консултација и јавне расправе. Ова примедба односи се на цео сет нацрта тзв. правосудних закона који чине нацрти пет закона: Нацрт закона о уређењу судова, Нацрт закона о судијама, Нацрт закона о Високом савету судства, Нацрт закона о јавном тужилаштву и Нацрт закона о Високом савету тужилаштва.

Наиме, начином на који су консултације и јавна расправа спровођени компромитоване су јавност и транспарентност читавог процеса усклађивања законодавног оквира са уставним изменама усвојеним у фебруару 2022. године. Радне верзије нацрта објављене су на веб презентацији Министарства правде тек након њиховог упућивања Венецијанској комисији, што значи да су чланови овог саветодавног тела за садржину нацрта сазнали пре стручне јавности и грађана и грађанки Србије. У програму спровођења јавне расправе о овом нацрту који је саставни део закључка 05 број 011-10411/2022 од 12. децембра 2022. године наведени су датуми спровођења округлих столова, али нису објављене локације и тачно време одржавања тих округлих столова, што је онемогућило многе заинтересована да у њему учествују.

Примедбе на сам текст Нацрта закона о уређењу судова које се овде износе односе се на преширока овлашћења Министарства правде у области судске управе, односно утицаја на кадровску политику унутар правосуђа, што може имати ограничавајући утицај на аутономију правосуђа, као и на улогу Врховног суда (ВС) у уједначавању судске праксе, односно начина на који ВС може обезбеђивати јединствену судску примену права. Коначно, предлагач је пропустио прилику да приликом свеобухватне измене овог закона, размотри и предложи и измене у организацији судова, увођењем нових судова посебне надлежности. Посебно постоји потреба за реформом у области управног судства, увођењем више првостепених управних судова и Апелационог управног суда (што би одговарало организацији коју сада имају сви други судови посебне надлежности). Такође, могле су се размотрити и опције увођења посебних породичних и радних судова или барем увођења специјализованих одељења за ове две врсте спорова.

2. Конкретан део Нацрта закона чију измену предлагете и Ваш предлог за измену

Предлажу се измене следећих чланова Нацрта закона:

- чл. 14-18. и то увођењем првостепених управних судова и Управног апелационог суда, као и додавањем новог члана у делу III. НАДЛЕЖНОСТ СУДА којим би била уређена надлежност Управног суда за одлучивање о жалбама на одлуке управног суда, сукобу надлежности и преношењу месне надлежности управног суда и утврђивање правних ставова ради јединствене примене закона из надлежности управног суда;
- чл. 32. ст. 3, који требало би прецизирати додавањем речи „кроз своју праксу” након речи „поступцима”;

- чл. 41. ст. 1. требало би допунити додавањем одељења за породичне спорове;
- чл. 59. ст. 4. требало би изменити тако да гласи: „Мерила за одређивање броја судског особља утврђује Високи савет судства по прибављеном мишљењу министра надлежног за правосуђе.”
- чл. 60. ст. 2. требало би изменити тако да гласи: „Поступак пријема судијског помоћника ближе се уређује актом Високом савету судства по прибављеном мишљењу министра надлежног за правосуђе.”
- чл. 67. ст. 3. требало би изменити тако да гласи: „Број судијских приправника одређује се посебно за сваки суд, актом Високог савета судства.”
- чл. 67. треба допунити ставом 5 који би гласио: „Поступак пријема судијског приправника ближе се уређује актом Високог савета судства по прибављеном мишљењу министра надлежног за послове правосуђа.”
- чл. 73 ст. 3. треба изменити тако да гласи: „Послови правосудне управе које врши Високи савет судства су: утврђује потребан број судија и судија поротника; предлаже буџетска средства за рад Високог савета судства и судова и самостално располаже тим средствима; врши надзор над наменским коришћењем буџетских средстава и врши надзор над финансијским и материјалним пословањем судова; доноси Судски пословник по претходно прибављеном мишљењу надлежног министарства и врши надзор над његовом применом; утврђује мерила за утврђење потребног броја судског особља; подноси Народној скупштини и Влади годишњи извештај о раду судова; врши и друге послове одређене Уставом и законом.“
- чл. 76. треба изменити тако да гласи: „Судски пословник доноси Високи савет судства уз претходно прибављено мишљење министра надлежног за правосуђе.”

3. Образложење упућеног предлога за измену Нацрта закона

Предложене измене чл. 14-18: У садашњем уређењу судова Управни суд је једини суд посебне надлежности против кога није допуштена жалба, односно то је једина судска грана коју одликује једностепеност. Поред тога, надлежност Управног суда је од успостављања стално проширивана, што логично утиче на његово функционисање, односно способност да се избори са велики бројем предмета који долазе уз разнородних области управног деловања. Практично једино сужење надлежности Управног суда које се очекује почетком фебруара 2023. године јесте прелазак дела изборних спорова на више судове (када су у питању локални избори), што неће довољно растеретити Управни суд. Поред тога, Србија је вероватно једина земља у Европи која има само једностепено управно судство.

Предложене измене члана 32: Врховни суд не би требало да усвајањем апстрактних правних ставова (изван одлучивања у конкретном предмету) практично преузима улогу законодавца, чиме се нарушава уставно начело поделе власти. Такође, скорашњи примери оваквог „уједначавања” праксе указују на неоправданост оваквог приступа (првенствено се то односи на спорове грађана и банака).

Предложене измене члана 41: Поред предлога за увођење првостепених управних судова и Управног апелационог суда тога предлаже се барем увођење специјализованих одељења за породичне спорове, имајући у виду посебну важност ове врсте спорова, на начин на који је то предвиђено за радне спорове и још неке посебно важне или осетљиве врсте спорова. Било би добро размотрити и увођење посебних радних и породичних судова (односно судова посебне надлежности у овим областима), какви примери постоје у многим земљама Европе.

Предложене измене чл. 59, 60. и 67: О кадровским питањима у судству пресудну реч требало би да има судско тело које најбоље може да процени потребе (за судским особљем, судијским помоћницима и судијским приправницима). Ако се имају у виду евентуалне последице по буџет, то се може обезбедити тако да надлежни министар даје своје мишљење о предлогу Високог савета судства (ВСС).

Предложене измене члана 73: Потребно је јасно разграничити послове правосудне управе које обављају ВСС и надлежно министарство.

Предложене измене члана 76: Како се ради о акту који уређује функционисање судова, требало би да га доноси судско тело, а не орган који је део извршне власти. Такође, то је у складу и са другим надлежностима ВСС.